

Elever fick träna källkritik i Wikimini

Jakob Hydén

Även för yngre elever kan egen publicering på nätet vara en effektiv och lärorik väg till bättre kunskap om källkritik. Läraren Jessica Olefeldt använde webbplatsen Wikimini i sin fjärdeklass.

– Eleverna tyckte att ämnet blev roligare och tog det mer på allvar, säger hon.

En del elever upplever källkritik som något av ett ok och som lärare är det inte alltid lätt att frammana den rätta motivationen. Men visst finns det sätt att entusiasmera och göra även källkritiken angelägen och intressant.

För Jessica Olefeldt, lärare på Lerbäckskolan i Lund, blev Wikimini en positiv erfarenhet. Webbplatsen, som enkelt kan beskrivas som ett Wikipedia för och av barn, gav både henne själv och framför allt eleverna nya infallsvinklar på arbetet med källkritik.

– Jag såg tipset i en tidning och kände att det verkade jättebra. Det var ett nytt och lite anorlunda sätt att arbeta på. Framför allt gillar jag tanken på att eleverna får arbeta med riktiga uppgifter och verkliga mottagare istället för att jag ska mata dem med påhittade uppgifter. För mig kändes det klockrent att kunna visa eleverna på ett så konkret sätt hur det fungerar med källkritik.

Började med diskussion

Jessica Olefeldt bestämde sig för att använda Wikimini med sina elever som då gick i fjärde klass. Hon inledde undervisningen med en allmän diskussion om källkritik. Tillsammans gick de genom olika källkritiska frågor, tittade på UR-serien ”Är det sant?” och gjorde en del källkritiska övningar.

Efter denna inledande genomgång riktades allt fokus på Wikimini och elevernas utmaning att skriva egna texter till det användargenererade uppslagsverket.

– Först gick vi genom själva webbplatsen och jag förklarade hur den fungerar och vilka regler som gäller. Vi tittade på olika texter, en del bra och en del mindre bra, och diskuterade sedan vad som utmärkte de olika texterna. Utifrån det kunde vi ställa samman en checklista över vad man ska tänka på när man ska skriva en faktatext.

– Det ledde också till en bra diskussion om källkritik rent allmänt, hur man själv ska förhålla sig till källor när man skriver, att man alltid ska vara skeptisk när man läser och skillnaden mellan fakta och åsikter.

Valde ämnen

Därefter övergick arbetet i en mer konkret fas. Eleverna fick på egen hand eller i par välja ut ett ämne att skriva om. De fick också välja att skriva en helt egen text eller att bearbeta och utveckla en text som redan fanns i Wikimini.

På ett konkret sätt fick eleverna lära sig hur man ska bedöma och förhålla sig till källor, men också hur man själv ska ange källor när man använder sådana för att skriva sin text. I samband med att eleverna arbetade med sina texter aktualiserades även frågan om upphovsrätt. Vilka bilder får man använda och på vilket sätt?

Engagemanget var stort och eleverna tog sig an olika ämnen att skriva om, allt från Beethoven och Island till dataspelet Minecraft och näsapor. Medan eleverna skrev kunde Jessica Olefeldt i realtid följa arbetet från sin dator. Det kunde även föräldrarna som vid projektets början informerades om vad klassen arbetade med och vilka uppslagsord de olika eleverna hade tagit sig an.

– Jag har jobbat en hel del med källkritik och det är ett ganska svårt område, men jag tycker nog att det här arbetssättet stimulerade eleverna på ett bra sätt. Det blir väldigt konkret och därför också enklare för eleverna att ta till sig, menar Jessica Olefeldt.

Gav varandra feedback

Eleverna använde en checklista när de skrev sina texter och efteråt bytte de texter med varandra och gav feedback utifrån samma lista.

Arbetet med Wikimini är förenat med en del teknikaliteter, berättar Jessica Olefeldt. Alla elever måste till att börja med skaffa ett eget konto. När Jessica Olefeldt arbetade med sidan upptäckte hon dessutom en del buggar på sidan, men inte värre än att arbetat kunde slutföras utan större problem.

– På Wikiminis webbplats finns en särskild flik för lärare där man kan få all information som behövs. Där finns också instruktionsfilmer som förklarar hur man kommer igång. Som lärare var det en del förberedelse, men allting finns samlat där så det var inga problem att komma igång, berättar hon.

– Jag har rekommenderat Wikimini till flera kollegor och kan absolut tänka mig att arbeta med det igen. Eleverna lär sig på ett konkret sätt att vara kritiska mot texter på exempelvis Wikipedia. När eleverna vet att det är en riktig mottagare och att fler än bara läraren ska läsa texten så tar de det på större allvar.

Jessica Olefeldts tre bästa tips

1. Förbered dig noga innan du startar. Skaffa ett konto och läs in dig på vad som finns. Hjälpsidan för lärare är konkret och till stor hjälp.
2. Inled undervisningen med en allmän genomgång av källkritik.

3. Ta hjälp av bibliotekarien på din skola. De kan de här frågorna utan och innan.

Jessica Olefeldts Wikimini-checklista

- Granska dina fakta med hjälp av de källkritiska frågorna vem, vad, hur, varför och när.
- Använd fakta från flera olika källor
- Ange vilka källor du använder dig av. Om det är en bok skriver du titel, författare och årtal. Är det en webbsida skriver du adress samt datum.
- Länka vidare till andra sidor.
- Skriv utförliga texter.
- Skriv en sammanhängande text istället för fakta uppräddade på varandra.
- Undvik att lägga in egna åsikter i texten.
- Använd dig av rubriker och underrubriker.
- Använd ett korrekt språk. Var noggrann med stavning, skiljetecken och meningsbyggnad. Undvik talspråk.
- Använd endast bilder som är tillåtna att publicera och som har en tydlig koppling till innehållet.
- Uppslagsordet ska stå i singular, obestämd form, med stor begynnelsebokstav.